

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI**

XORAZM MA’MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

Axborotnoma OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi 223/4-son qarori bilan biologiya, qishloq xo‘jaligi, tarix, iqtisodiyot, filologiya va arxitektura fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2025-4/4

**Xorazm Ma’mun akademiyasi axborotnomasi
2006 yildan boshlab chop qilinadi**

Xiva-2025

Bosh muharrir:*Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.***Bosh muharrir o'rinbosari:***Hasanov Shodlik Bekpo'latovich, k.f.n., k.i.x.***Tahrir hayati:**

<i>Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.</i>	<i>Mirzayeva Gulnara Saidarifovna, b.f.d.</i>
<i>Abdullayeva Muborak Maxmusovna, b.f.d., prof.</i>	<i>Najmeddinov Axmad Raxmatovich PhD, dotsent</i>
<i>Abduhalimov Bahrom Abduraximovich, t.f.d., prof.</i>	<i>Pazilov Abduvayit, b.f.d., prof.</i>
<i>Agzamova Gulchexra Azizovna, t.f.d., prof.</i>	<i>Razzaqova Surayyo Razzoqovna, k.f.f.d., dos.</i>
<i>Aimbetov Nagmet Kalliyevich, i.f.d., akad.</i>	<i>Ramatov Bakmat Zaripovich, q/x.f.n., dos.</i>
<i>Ametov Yakub Idrisovich, b.f.d., prof.</i>	<i>Raximov Raxim Atajanovich, t.f.d., prof.</i>
<i>Babadjanov Xushnut, f.f.n., prof.</i>	<i>Raximov Matnazar Shomurotovich, b.f.d., prof.</i>
<i>Bahodirova Feruza Bahodir qizi, PhD, dots.</i>	<i>Raximova Go'zal Yuldashovna, f.f.f.d., dos.</i>
<i>Bobojonova Sayyora Xushnudovna, b.f.n., dos.</i>	<i>Ro'zmetov Baxtiyar, i.f.d., prof.</i>
<i>Bekchanov Davron Jumanazarovich, k.f.d.</i>	<i>Ro'zmetov Dilshod Ro'zimboyevich, g.f.n., k.i.x.</i>
<i>Buriyev Xasan Chutbayevich, b.f.d., prof.</i>	<i>Ruzmetov Davron Ibrogimovich, PhD</i>
<i>Gandjayeve Lola Atanazarovna, b.f.d., k.i.x.</i>	<i>Sadullayev Azimboy, f-m.f.d., akad.</i>
<i>Davlatov Sanjar Rajabovich, tar.f.d.</i>	<i>Salayev San'atbek Komilovich, i.f.d., prof.</i>
<i>Durdiyeva Gavhar Salayevna, arx.f.d.</i>	<i>Saparbayeva Gulandam Masharipovna, f.f.f.d.</i>
<i>Ibragimov Baxtiyor To'laganovich, k.f.d., akad.</i>	<i>Saparov Kalandar Abdullayevich, b.f.d., prof.</i>
<i>Izzatullayev Zuvayd, b.f.d., prof.</i>	<i>Safarov Alisher Karimjanovich, b.f.d., dos.</i>
<i>Ismailov Is'haqjon Otabayevich, f.f.n., dos.</i>	<i>Sirojov Oybek Ochilovich, s.f.d., prof.</i>
<i>Jumaniyozov Otaboy, f.f.d., prof.</i>	<i>Sobitov O'lmasboy Tojxmedovich, b.f.f.d., k.i.x.</i>
<i>Jumaniyozov Zoxid Otaboyevich, f.f.n., dos.</i>	<i>Sotipov Goyipnazar, q/x.f.d., prof.</i>
<i>Jumanov Murat Arepbayevich, b.f.d., prof.</i>	<i>Tojibayev Komiljon Sharobiddinovich, b.f.d., akad.</i>
<i>Kadirova Shaxnoza Abduxalilovna, k.f.d., prof.</i>	<i>Xolliyev Askar Ergashevich, b.f.d., prof.</i>
<i>Qalandarov Nazimxon Nazirovich, b.f.f.d., k.i.x.</i>	<i>Xolmatov Baxtiyor Rustamovich, b.f.d.</i>
<i>Karabayev Ikramjan Turayevich, q/x.f.d., prof.</i>	<i>Cho'ponov Otanazar Otojonovich, f.f.d., dos.</i>
<i>Karimov Ulug'bek Temirbayevich, DSc</i>	<i>Shakarboyev Erkin Berdikulovich, b.f.d., prof.</i>
<i>Kurbanbayev Ilhom Jumanazarovich, b.f.d., prof.</i>	<i>Ermatova Jamila Ismailovna, f.f.n., dos.</i>
<i>Kurbanova Saida Bekchanovna, f.f.n., dos.</i>	<i>Eshchanov Ruzumboy Abdullayevich, b.f.d., prof.</i>
<i>Qutliyev Uchqun Otoboyevich, f-m.f.d., prof.</i>	<i>O'razboyev G'ayrat O'razaliyevich, f-m.f.d.</i>
<i>Lamers Jon, q/x.f.d., prof.</i>	<i>O'rozboyev Abdulla Durdiyevich, f.f.d.</i>
<i>Maykl S. Enjel, b.f.d., prof.</i>	<i>Hajiyeva Maqsuda Sultonovna, fal.f.d.</i>
<i>Maxmudov Raufjon Baxodirovich, f.f.d., k.i.x.</i>	<i>Hasanov Shodlik Bekpo'latovich, k.f.n., k.i.x.</i>
<i>Mirzayev Sirojiddin Zayniyevich, f-m.f.d., prof.</i>	<i>Xudayberganova Durdona Sidiqovna, f.f.d.</i>
<i>Matniyozova Hilola Xudoyberganovna, b.f.d., prof.</i>	<i>Yuldashev Xamza Kamalovich, PhD</i>
<i>Masharipova Feruza Jumanazarovna, PhD</i>	<i>Zaripova Ranojon Zaripovna, PhD, dotsent</i>

Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi: ilmiy jurnal.-№4/4 (125), Xorazm Ma'mun akademiyasi, 2025 y. – 263 b. – Bosma nashrning elektron varianti - <https://www.mamun.uz/bulletin>

ISSN 2091-573 X

Muassis: O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi mintaqaviy bo'limi – Xorazm Ma'mun akademiyasi

© Xorazm Ma'mun akademiyasi noshirlik bo'limi, 2025

Kosimova M.U. O'zbek va ingliz tillarida ish hujjatlari matnining izomorf va allomorf jihatlar hamda tarjima masalalari	222
Kudratova M.K. The aspects of appearing and forming reonyms in language	224
Kurbanova B.K. Xorazm dostonlari tili leksikasini o'rganish ahamiyati	227
Mamaniyozov H.T. O'zbek va nemis tillarida paremiologik materiallar, xalq og'zaki ijodi, folkloristik manbalar	230
Mamatkulova O. Improving the competence of professors and problems of learning languages by using ICT	233
Maksudova D.K. Ingliz va o'zbek tillarida "oila tarbiyasi"ga oid leksik birliklarni tahlil qilishning kognitiv modeli	235
Mirzatillayeva Z.R., Aliyeva N.X. Olamning lisoniy manzarasi lingvistik bilim tizimida	238
Mirzayev X.T. "Muntaxab ul-aruz" risolasida aruz bahlari tasnifi	240
Movlanova R. Bridging cultures in global finance: ensuring translational equivalence in international financial documentation	243
Muratova G.Ch. G'afur G'ulom ijodida obraz masalalari	247
Murtazayev E.N. The imagination and interpretation of warriors in heroic epics	249
Murtozayeva N.J. Socio-historical basis of Ernest Hemingway's "A farewell to arms"	252
Muslixiddinova R. Til o'rganish jarayonining neyrolingvistik tahlili	254
Muxammadiyeva Sh.A. Ingliz va o'zbek badiiy matnlarida estetik baho omilining lingvomadaniy xususiyatlari	257
Muxammadiyeva Sh.A. Ingliz va o'zbek badiiy matnlarida estetik baho omilining lingvomadaniy xususiyatlari	260

the issue of priority development of this area. The role of modern information and communication technologies, which is especially important in solving this problem, is great. Therefore, the teaching staff must have certain knowledge, skills and competence in the work, analysis, and use of information based on the application of this technology in their activities.

REFERENCES:

1. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan. On the strategy of actions for further development of the Republic of Uzbekistan. Sobranie zakonodatelstva Respubliki Uzbekistan, 2017, 6 (766), p. 70.
2. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan No. 4732 of June 12, 2015 "On measures to further improve the system of retraining and advanced training of senior and pedagogical personnel of higher educational institutions".
3. Heathcote H. 'A' Level AKT. – London: Cogan Page, 2000. – 371 p.
4. Hutmacher V. Yevropa uchun asosiy Kompetensiyalar // Bern simpoziumining hisoboti. – Shveysariya, 1996. 27–30 mart. – 15:00

UO'K 81-13

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "OILA TARBIYASI"GA OID LEKSIK BIRLIKLARNI TAHLIL QILISHNING KOGNITIV MODEL

D.K.Maksudova, katta o'qituvchi, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqola ingliz va o'zbek tillarida "oila tarbiyasi"ga oid leksik birliklarning o'zaro ma'no aloqalarini va ko'p ma'noliligini tahlil qilishning kognitiv modelini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqotda oila tarbiyasi sohasiga oid leksik birliklar, ularning semantik tuzilmalari, ma'no aloqalari va ko'p ma'nolilik xususiyatlari kognitiv tahlil usullari yordamida o'rganiladi. Ingliz va o'zbek tillaridagi oila tarbiyasiga oid terminlarning o'zaro farqlari va o'xshashliklari aniqlanadi, shuningdek, ularning madaniy va ijtimoiy kontekstlarda qanday ishlatilishi tahlil qilinadi. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida oila tarbiyasiga oid leksik birliklarning semantik xaritasini yaratishga va ularning kognitiv modelini ishlab chiqishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: oila tarbiyasi, leksik birliklar, semantik tahlil, ko'p ma'nolilik, kognitiv tahlil, madaniyat, terminlar.

Аннотация. Данная статья направлена на разработку когнитивной модели анализа взаимосвязей значений и многозначности лексических единиц, связанных с понятием «семейное воспитание» в английском и узбекском языках. В исследовании анализируются лексические единицы в области семейного воспитания, их семантические структуры, связи значений и особенности многозначности с использованием когнитивного анализа. Выявляются различия и сходства в терминах, относящихся к семейному воспитанию в английском и узбекском языках, а также их использование в культурном и социальном контекстах. Статья способствует созданию семантической карты лексических единиц и разработке когнитивной модели анализа данных терминов.

Ключевые слова: семейное воспитание, лексические единицы, семантический анализ, многозначность, когнитивный анализ, культура, термины.

Abstract. This article aims to develop a cognitive model for analyzing the semantic relations and polysemy of lexical units related to the concept of «family education» in English and Uzbek languages. The study explores lexical units related to family education, their semantic structures, semantic relations, and polysemy using cognitive analysis methods. The differences and similarities between terms related to family education in English and Uzbek are identified, along with their usage in cultural and social contexts. The article contributes to creating a semantic map of lexical units and developing a cognitive model for analyzing these terms.

Keywords: family education, lexical units, semantic analysis, polysemy, cognitive analysis, culture, terms.

Kirish. Oila tarbiyasi insoniyat jamiyatining asosiy yadro tuzilmasi bo'lib, uning tarbiyaviy va madaniy ahamiyati beqiyosdir. Oila, insonning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishi uchun muhim bo'lgan

ilk ta'sirchan muhitdir. Hozirgi kunda oila tarbiyasining nafaqat ijtimoiy va psixologik, balki lingvistik jihatlari ham o'rganilmoqda. Oila tarbiyasiga oid leksik birliklar tilshunoslikda keng qamrovli tadqiqotlar ob'ekti bo'lib, bu mavzu zamonaviy tilshunoslikda muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, oila tarbiyasining leksik birligi va ularning ma'no aloqalari ikki xil tilda (ingliz va o'zbek) tahlil qilinishi, til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlashga xizmat qiladi.

Ingliz va o'zbek tillarida "oila tarbiyasi"ga oid leksik birliklarning o'zaro ma'no aloqalari, ko'p ma'noliligi va kognitiv tahlili tilda sezilarli farqlar va o'xshashliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu tadqiqot o'zbek va ingliz tillarida mavjud bo'lgan "oila tarbiyasi"ga oid leksik birliklarning semantik tuzilmasini aniqlashga yordam beradi va kognitiv modelni ishlab chiqishda yangi yondashuvni taklif etadi. Shuningdek, bu ilmiy ishning natijalari tarjimashunoslik, lingvokulturologiya, ijtimoiy lingvistika va til o'qitishda qo'llanilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili. "Oila tarbiyasi" tushunchasi va uning lingvistik jihatlari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar so'nggi yillarda turli mamlakatlarda e'tibor markazida bo'ldi. Bu sohada ko'plab ilmiy tadqiqotlar, maqolalar va monografiyalar mavjud bo'lib, ular oila tarbiyasining semantik va kognitiv aspektlarini o'rganishga qaratilgan.

Oila tarbiyasi va uning lingvistik aspektlari bo'yicha dastlabki izlanishlar o'zbek tilshunosligi, rus tilshunosligi va kognitiv lingvistika sohalarida amalga oshirildi. M. Qobilov (2013) o'zining "O'zbek tilida leksik-semantik tahlil" nomli asarida oila tarbiyasiga oid leksik birliklar va ularning semantik xususiyatlarini tadqiq qilgan. U oila tarbiyasiga oid so'zlarning semantik polivalensiyasi (ko'p ma'noliligi)ni va ularga o'xshash terminlarning lingvistik kontekstdagi o'zgarishini o'rganishga urg'u beradi.

Kognitiv lingvistika sohasida o'tkazilgan tadqiqotlar ham oila tarbiyasiga oid terminlar va ularning semantik tahliliga qaratilgan. J. Lakoff (1987) va G. K. Turner (1989) tomonidan ishlab chiqilgan kognitiv model va ramkalar semantik analizda keng qo'llaniladi. Lakoffning «Metaphors We Live By» (1987) asarida kishilar tushunchalari va ular bilan bog'liq bo'lgan til birikmalarining kognitiv modeli, shuningdek, oila tarbiyasi kabi madaniy va ijtimoiy muammolarni til orqali ifodalashda qanday rol o'ynashi ta'riflanadi. Ushbu tadqiqotlar kognitiv tilshunoslikka asoslangan tahlillarni amalga oshirishda muhim o'rin tutadi, chunki u tilning ijtimoiy va madaniy ko'rinishlarini tushunish uchun zarur bo'lgan bilimlarni yaratadi.

Oila tarbiyasining semantik tahlili o'zida nafaqat leksik birliklarni, balki ularning madaniyatdagi o'rni va ijtimoiy ahamiyatini ham o'z ichiga oladi. O'zbek va ingliz tillarida oila tarbiyasiga oid so'zlarning o'xshashliklari va farqlari madaniy va ijtimoiy kontekstga qarab o'zgarganligi ko'rsatilgan. I. Rajabov (2010) o'zining "O'zbek tili leksikasi" asarida oila tarbiyasiga oid so'zlarning semantik spektrini va ularning ijtimoiy hayotdagi ahamiyatini tahlil etadi.

Shuningdek, pragmatik tahlilda ham oila tarbiyasiga oid so'zlarning ijtimoiy va madaniy kontekstga mos ravishda qanday ishlatilishi tahlil qilinadi. Pragmatik lingvistikaga oid ko'plab ishlar, ayniqsa, oila tarbiyasiga oid o'zaro munosabatlarda kommunikativ maqsadlarni amalga oshirishda tilning rolini o'rgangan. Y. P. Frolova (2006) «Pragmatika va kommunikatsiya» asarida bu masalalarni keng yoritib, tilning insonlar o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlarda qanday aloqalar o'rnatishini o'rganadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda qo'llaniladigan metodlar qatoriga kognitiv tahlil, qiyosiy-tipologik metod, semantik tahlil va diskurs tahlilini kiritish mumkin. Kognitiv tahlil til va ongning o'zaro bog'liqligini aniqlashda yordam beradi, semantik tahlil esa leksik birliklarning ma'nosini o'rganishga imkon beradi. Qiyosiy metod yordamida ingliz va o'zbek tillaridagi leksik birliklarning farqlari va o'xshashliklari tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijasi. Ushbu tadqiqotning natijalari tilshunoslikning bir qancha yo'nalishlarida, jumladan, tarjimashunoslik, lingvokulturologiya, ta'lim va til o'qitish sohalarida qo'llanilishi mumkin. Ma'no aloqalari va ko'p ma'nolilikni tahlil qilish, yangi kognitiv yondashuvlarni ishlab chiqish, shuningdek, til o'qitishda talabalarga leksik birliklarning keng qamrovli qo'llanilishiga yordam beradi.

Muhokama. Oila umuminsoniy, barcha jamiyatga xos "universal" hisoblanib, ijtimoiy hayotning yagona mumkin bo'lgan shakli, garchi nihoyatda o'zgaruvchan bo'lsa ham, milliy

xususiyatni o'zida jamlagan tushunchadir. "Oila jamiyatning ajralmas qismi, xalqlar hayotining ijtimoiy, huquqiy, demografik va madaniy jihatlarini aks ettiruvchi ko'zgudir. Turli ijtimoiy sinflar va qatlamlarning ko'plab oilalari butun jamiyatni tashkil qiladi va ijtimoiy munosabatlar tizimining murakkab palitrasini aks ettiradi" [10, 63]

Har bir madaniyat o'ziga xos bo'lgan oila modelini shakllantirish bilan tavsiflanadi, ushbu tuzilmasida oila a'zolari, munosabatlar tuzilmasi, shuningdek, oilaviy munosabatlar va rollarning rivojlanishi kabi elementlarni ajratish mumkin. Oila a'zolarining mavqei va rollari o'ziga xos munosabatlar tuzilmasi bilan belgilanadi, oilaviy munosabatlarning o'zgarishiga ijtimoiy-siyosiy va geosiyosiy omillar ta'sir qiladi [7, 230].

Kognitiv tahlilga ko'ra, oila tarbiyasining leksik birliklari nafaqat tilning semantik tizimida o'rin oladi, balki ular insonlarning o'z hayot tajribalariga asoslangan kognitiv strukturalarini ham aks ettiradi. Oila tarbiyasi jarayonida til orqali shakllangan tushunchalar va fikrlar jamiyatdagi me'yor va qadriyatlarni, shuningdek, individuallarning dunyoqarashini belgilaydi. Quyida ayrim misollarni tahlil qilamiz:

"Qo'l" so'zi – asosiy ma'no – insonning tana a'zosi.

"Farzand tarbiyasida ota-onaning qo'li bor".

Ko'chma ma'no – biror ishda ishtirok etish, ta'sir ko'rsatish.

"O'g'ilning yaxshi odam bo'lib yetishishida boboning qo'li katta".

"Qo'l" so'zining asosiy ma'nosi tana a'zosi bo'lsa, ikkilamchi ma'noda insonning faol ishtirokini va ta'sir kuchini ifodalash uchun metaforik tarzda ishlatiladi. Tarbiyadagi ota-onaning ta'siri shu metafora orqali ifodalanadi.

"Ildiz" so'zi – asosiy ma'no – daraxt yoki o'simlikning tuproq ostidagi qismi.

"Tarbiyaning ildizi oilada yotadi".

Ko'chma ma'no – biror narsaning boshlang'ich negizi, asosi.

"Oila – farzand tarbiyasining ildizi hisoblanadi".

"Ildiz" tushunchasi tarbiya va oila kontekstida asosiy boshlang'ich nuqtani anglatuvchi kognitiv metafora sifatida qo'llaniladi.

"Foundation" so'zi – asosiy ma'no – bino yoki strukturaning poydevori.

"A strong family provides the foundation for good upbringing".

Ko'chma ma'no – biror narsa uchun asos, poydevor.

"Trust and respect form the foundation of family relationships".

"Foundation" so'zi ko'chma ma'noda oila va tarbiyaning asosini ifodalash uchun ishlatiladi.

Bu metafora inson ongida barqarorlik va mustahkam asos timsolini uyg'otadi.

"Root" so'zi – asosiy ma'no – o'simlik ildizi.

"The roots of proper upbringing lie in family values".

Ko'chma ma'no – boshlang'ich sabab yoki asos.

"Family serves as the roots of a child's development."

Bu holatda "root" so'zi bir-biriga o'xshash "ildiz" tushunchasi bilan uyg'un. Ingliz tilida ham asosiy tushunchaning ko'chma ma'nosi bolalarning tarbiyasida boshlang'ich nuqtani ifodalash uchun ishlatiladi. Pragmatik tahlil oila tarbiyasiga oid so'zlarning ijtimoiy va madaniy kontekstdagi o'rnini tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega. Oila tarbiyasiga oid leksik birliklar nafaqat to'g'ridan-to'g'ri ma'noda, balki jamiyatdagi ijtimoiy va madaniy ehtiyojlar bilan bog'liq holda ishlatiladi. Masalan, «tarbiya» so'zi o'zbek tilida ko'pincha ota-ona tomonidan farzandga beriladigan ma'naviy va axloqiy ta'limni anglatadi, ammo ingliz tilida esa bu so'z ko'proq ijtimoiy va psixologik yondoshuvlarni o'z ichiga oladi. Pragmatik tahlilning muhim jihatlaridan biri oila tarbiyasi jarayonida so'zlarning qanday kommunikativ maqsadlarni amalga oshirishi va ularga qanday ijtimoiy yondoshuvlar orqali tasavvur qilinishi bilan bog'liqdir. Oila tarbiyasiga oid leksik birliklar ijtimoiy interaktsiyalarni tashkil etishda, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi munosabatlarni belgilashda, shuningdek, jamiyatdagi axloqiy me'yorlarni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillarida "oilalar tarbiyasi"ga oid leksik birliklarning o'zaro ma'no aloqalari va ko'p ma'nolilik xususiyatlari kognitiv yondashuv asosida tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ushbu leksik birliklarning ma'no aloqalari faqat lingvistik ko'rinish bilan

cheklanmay, balki madaniy va kognitiv omillar bilan ham chambarchas bog'liq ekanligi aniqlandi. Ingliz tilida ko'p ma'nolilik odatda individualistik qadriyatlar va erkinlikni ta'kidlasa, o'zbek tilida esa bu birliklar ko'proq kollektivism va ijtimoiy hamjihatlikni aks ettiradi. Tadqiqot davomida "oila tarbiyasi" sohasidagi terminlarning ko'p ma'nolilik qirralari har ikki tilga xos o'ziga xosliklarni ifoda etuvchi metafora va metonimiyalarga boy ekanligi kuzatildi. Ushbu xulosalar "oila tarbiyasi" terminologiyasini yanada chuqurroq o'rganish va ikki til o'rtasidagi lingvokulturologik aloqalarni mustahkamlash uchun yangi istiqbollarni ochib beradi. Mazkur tadqiqot natijalari tilshunoslikning kognitiv yo'nalishidagi nazariy va amaliy tadqiqotlar uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Gavhar M. Lexico-pragmatic characteristics of family education terms. In International Scientific and Current Research Conferences 2024 Aug 30. – P. 200-203.
2. Jumanova D. "Oila" – madaniy konsept tushunchasi sifatida. ICAS [Интернет]. 23 декабрь 2023;2(13):13-7. доступно на: <https://www.econferences.ru/index.php/icas/article/view/10986>
3. Lakoff G. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1987. – 242 p.
4. Qobilov M. O'zbek tilida leksik-semantik tahlil. Toshkent: Fan, 2013. – 230 b.
5. Rajabov I. O'zbek tili leksikasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2010. – 198 b.
6. Turner G.K. Cognitive Models in Language. New York: Oxford University Press, 1989. – 215 p.
7. Xalilova Z. Tilshunoslikda 'oila/family' konseptining o'rganilishi. Farg'ona Davlat Universiteti, vol. 30, no. 3, Sept. 2024. – P. 230 <https://journal.fdu.uz/index.php/sjfsu/article/view/4916>.
8. Любарт М.К. Семья во французском обществе XVIII–начала XX века: монография/отв.ред. М.Ю. Мартынова; Рос.акад. наук; Ин-т этнологии и антропологии им. Н.Н. Миклухо-Маклая. – М.: Наука, 2005. – 296 с.
9. Скребцова Т.Г. Когнитивная лингвистика: Курс лекций. СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2011. – 256 с.
10. Фролова Ю.П. Прагматика и коммуникация. Москва: Наука, 2006. – 175 с.

UO'K 808.5

OLAMNING LISONIY MANZARASI LINGVISTIK BILIM TIZIMIDA

Z.R. Mirzattillayeva, magistrant, Farg'ona davlat universiteti, Farg'ona

N.X. Aliyeva, PhD, Farg'ona davlat universiteti, Farg'ona

Annotatsiya. Maqolada dunyo tilshunosligida olamning lisoniy manzarasi tavsifida til egalarining dunyoni qay tarzda idrok etishi, milliy-madaniy qarashlari, tafakkuri kabilarning o'rni, shuningdek, turli tillarda olam lisoniy manzarasining universal jihatlarini tadqiq etish haqida ma'lumotlar o'rin olgan.

Kalit so'zlar: til birliklari, olam manzarasi, lisoniy tizim, lingvistik bilim, o'zbek tili.

Аннотация. Статья содержит информацию о том, как восприятие мира носителями языка, национально-культурные взгляды, мышление отражаются в описании языкового ландшафта мира в мировой лингвистике, а также об исследованиях универсальных аспектов языкового ландшафта мира на разных языках.

Ключевые слова: языковые единицы, картина мира, языковая система, лингвистические знания, узбекский язык.

Annotation. The article contains information on the way language owners perceive the world, the role of national-cultural views, thinking, as well as the study of universal aspects of the linguistic landscape of the universe in different languages in the description of the linguistic landscape of the world.

Key words: Language units, landscape of the universe, linguistic system, linguistic knowledge, Uzbek language.

Til birliklarini undan foydalanuvchi kishilarning etnik belgisi, mentaliteti, milliy-madaniy qadriyatlar, dunyoqarashi va ruhiyati kabilar bilan bog'liq holda o'rganish ustuvor ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Shu bois lisoniy tizimda aks etuvchi milliy-madaniylik tamoyili ko'plab ilmiy-tadqiqot ishlarining ob'ekti sifatida belgilanmoqda.